

PANDONDERZOEK OOST WEST, THUIS BEST

Foto T. Post, Hunze en Aa's

Oost west, thuis best geeft elke dinsdag in oktober meer informatie over pandonderzoek. De longread met de titel *Wonen en werken langs de Duitse grens* is vanaf 6 oktober te lezen op maandvandegroningergeschiedenis.nl.

Het verhaal achter de brugwachterswoning in Bellingwolde

Als muren konden praten, wat zouden ze dan vertellen? Zouden ze grootse verhalen hebben over vroegere bewoners? Klagen over verbouwingen? Maar zolang muren dit niet kunnen, begint het onderzoek naar een pand of huis vaak in de gemeentearchieven. Ook archieven van waterschappen bezitten vaak een schat aan informatie over gebouwen. Wilma Koning van Waterschap Hunze en Aa's dook in de archieven voor het verhaal achter de brugwachterswoning bij de Wijmeersterbrug. Ze schreef er een longread over: *Wonen en werken langs de Duitse grens*. Hier alvast een voorproefje.

De brug over het B.L. Tijdenskanaal, in het noordelijkste puntje van Bellingwolde, werd in 1909 aangelegd. Een jaar later solliciteerde Eppo Kuiper als brugwachter en wegwerker bij het waterschap. Hij kreeg de baan en betrok de brugwachterswoning: De woning kreeg zowel in de woonkamer als in de keuken een mooie schoorsteenmantel. Achter de keuken kwam een inpanidige ruimte voor het privaat (toilet), schuur, koestal en een varkenshok.

Uit de waterschapsarchieven blijkt dat Eppo's salaris aanvankelijk verhoogd, maar later weer verlaagd werd. Dat hij en zijn vrouw kinderen kregen, ze veel van de natuur hielden en dat de familie Kuiper regelmatig bezoek ontving: Eppo schonk tijdens de Eerste Wereldoorlog thee en koffie voor de nabij gestationeerde soldaten.

De Tweede Wereldoorlog was een zware periode voor Eppo Kuiper. De Wijmeersterbrug werd in de meidagen van 1940 opgeblazen en bij de bevrijding in 1945 raakten zowel de brug als de woning zwaar beschadigd: Op het dak van Eppo's huis ontbreken alle dakpannen en er is onder meer schade aan het dak, twee binnendeuren, de gemetselde schoorsteen en de beide slaapkamers op zolder. Vanwege de hoge kosten leek het er even op dat de Wijmeersterbrug helemaal niet herbouwd zou worden. Maar toch gebeurde dit in 1951.

Op 1 september 1945 ging Eppo met pensioen als wegwerker. Hij bleef tot 1954 aan als brugwachter van de Wijmeersterbrug. Toen gaf hij, na bijna 44 jaar trouwe dienst, het stokje en de woning over aan een nieuwe brugwachter.

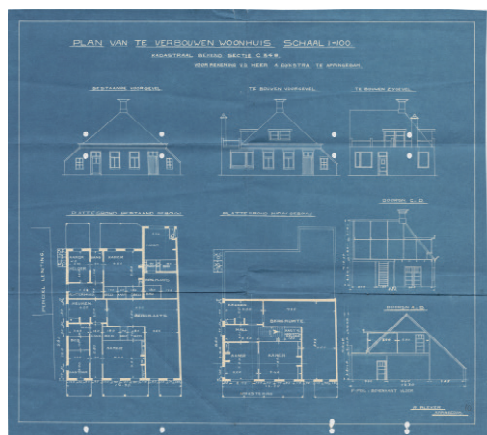
PANDONDERZOEK OOST WEST, THUIS BEST

Loket Pandonderzoek in Appingedam

Altijd al nieuwsgierig geweest naar de geschiedenis van uw huis? Wanneer is het gebouwd? Wie bouwde het? Wie was de architect? Wie hebben er gewoond? Met dit soort vragen, over gebouwen in de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum, kunt u op dinsdag 13 oktober terecht bij het Loket Pandonderzoek.

Wij laten u in 15 minuten zien welke bronnen aanwezig zijn in de gemeentearchieven om onderzoek te doen naar de geschiedenis van uw woning. Het gaat om bouwtekeningen, woningkaarten, huisnummerlijsten, kadaster, etc.

Wilt u meer weten over een specifiek pand? Meld u aan voor Loket Pandonderzoek via maandvandegroningergeschiedenis.nl en laat j.hillenga@appingedam.nl weten om welk pand het gaat. Kom vervolgens op dinsdag 13 oktober, op het gekozen tijdstip, naar Wijkstraat 36, Appingedam.

Solwerderstraat 93, Appingedam Streekarchivaat Noord-oost Groningen

Hoogtepunten uit de Maand van de Groninger Geschiedenis

Zaterdag 3 oktober

Wandel de provincie door Van Yesse naar Sint Jan

Zondag 4 oktober

Historische lezingen Veen, koloniën en vrouwen

Dinsdag 6 oktober

Pandonderzoek Oost west, thuis best Wonen en werken langs de Duitse grens

Woensdag 7 oktober

Geschiedenis voor kinderen Zoeken naar sporen van vroeger

Donderdag 8 oktober

Stuk van de week in film *Plantage Rac á Rac*

Vrijdag 9 oktober

Grensverhalen Van Nederlands-Indië naar Groningen

Zaterdag 10 oktober

Wandel de provincie door Sauwerder ommetje

Dinsdag 13 oktober

Pandonderzoek Oost west, thuis best Loket Pandonderzoek Appingedam

Woensdag 14 oktober

Geschiedenis voor kinderen Groningen in de Tweede Wereldoorlog

Zondag 18 oktober

Historische lezingen Schilderijrestauraties

Dinsdag 20 oktober

Pandonderzoek Oost west, thuis best Historisch lint van Hoogezand en Martenshoek

Donderdag 29 oktober

Stuk van de week in film *Molukkers op drift*

Zelf pandonderzoek doen

Wilt u zelf aan de slag? Een aantal archieven in de provincie heeft een nieuwe folder gemaakt waarin staat hoe u pandonderzoek het beste kunt aanpakken. Vind meer over de geschiedenis van uw huis.

De folder staat op groningerarchieven.nl onder het kopje Onderzoek > Panden.

Wat is #mgg20?

De Groninger Archieven en partners organiseren voor het eerst niet een Dag, maar een hele Maand van de Groninger Geschiedenis. Vrijwel elke dag in oktober is er een historische activiteit. De historie van Groningen komt tot leven in lezingen, wandelingen, rondleidingen, kinderactiviteiten en meer, verspreid over stad en ommeland. Bovendien wordt vrijwel alles ook digitaal aangeboden. Volg ons op sociale media met #mgg20 #oostwest en vind alle informatie op maandvandegroningergeschiedenis.nl.

Foto onbekend, Groninger Archieven

Column

Oost west, thuis best niets is wat het lijkt

In 1875 verzoekt Mevrouw de Wed. S. Birnie de gemeente Groningen om een bouwvergunning. De weduwe heeft haar oog laten vallen op een oude moeskerij met bijgebouw aan de oostzijde van de Heereweg. Sinds vijf jaar wordt daar de eeuwenoude weg naar het zuiden doorsneden door de nieuwe spoorweg naar Meppel. Aan de voorzijde van de sobere behuizing van de oude moesker werd een viaduct opgeworpen. Hij moet zich *unheimisch* hebben gevoeld met die bult voor de deur en dampende treinen achter. Hij zocht zijn heil in de stad. Ook van de tuin rond de nieuwe koepel (1867) van buurman W.A. Scholten, de ongekroonde koning van Groningen, wordt een flink stuk afgesneden. Anna Helena Birnie-van Schuppen heet de aanvraagster voluit en zij woont nog in Kampen. In de zomer van 1875 vestigt zij zich, met vier dochters en twee zoons, aan het viaduct. Haar oudere zoon Gerhard David was al jong naar Djember op Oost-Java vertrokken, waar hij samen met een neef, uit het niets een tabaksplantage heeft opgezet. Met de daar geboren Djemilah heeft hij al vier kinderen als zij in 1872 trouwen. Als zij in 1878 met hun drie dochtertjes overkomen wordt het gezellig druk in huis. Bij de inschrijving in het bevolkingsregister wordt bij Djemilah als kerkgenootschap *Mahomedaan* (islamitisch) vermeld. Kort voor de geboorte van hun volgende kind vraagt grootmoeder Anna opnieuw een vergunning aan, nu voor een bijgebouw. De uitbouw voor haar Indische familie is bestemd voor slaap- en logeerkamers. In 1879 wordt George, als enige van hun tien kinderen, in Groningen geboren. Gerhard koopt buitenplaats Bloemert bij Midlaren voor 's zomers. Het jaar daarop wordt een meisje levenloos geboren. In 1882 gaat Djemilah weer naar Indië en neemt ze alleen haar jongste mee. De dochters blijven bij oma en gaan in Groningen naar school. Zeven jaar later verblijft zij voor de laatste keer ruim een jaar in Groningen. Zes jaar later sterft Djemilah in haar geboortestreek: *1845 Djember - †1906 Djember, een Indische huismus, zo lijkt het.

Michael Hermse

Collectiebeheerder Groninger Archieven

Met dank aan Elina van Tuinen

Opmerking: De moeskerij/moesker betreft een aanneme.

Foto I.H. Slaterus, Groninger Archieven